

حيات

مبارد اعماميان ... دنيا د اها مور حيات قاتلم ...
- نيجه -

اداره مركزي :
انقره ده ، معارف ايمپلكي ياننده كي دائره
استانبول بوروسي :
انقره جاده سنده 87 نومروده
دائرة مخصوصه

نفسه سي هر يوده 15 غمرونده .
سنه لکي بوسته ايله 7,5 ليرا .
(اجنبي مملکتلر ايجين 7,5 دولار) .

ابونه : اعلان ايشلري ايجين استانبول بوروسنه
مراجعت ايديليز .
يازي ايشلرئك مرچي انقره مرکزيدر .

صاي : 87

انقره ، 26 تموز ، 1928

4 نجی جلد

مصاحبه :

بر « کتاب » لک قیچی

ادهم بك وقتيله ترجمه ايتديكي « اصول حقنده نطق » ی معارف وكالتنك معاونتيله ايكنجی دفعه باصديردی. انسانيتك فكرتاريخني ياقيندن تدقيق ايتهمش اولانلر « ده قارت » ك بواثرينك قيمتي آكلايامازلر، ذوقنه وارا مازلر. « اصول حقنده نطق » ، « رونه سسانس » ديديكمز دورك علم حركتنی تتويج ايدەر ، علمي جهديك هدفني صراحة كوسته رير . بو اوافق كتاب زماننك تدريساتنه ، علم حقنده كي تلقيسنه قارشى بر عصياندر . ده قارت فلهش قولله ژنده نه او قومش ايسه بونلرك هپسنيك يا سحتنده ، يافانده سنده شبهه ايتشدرد . مكتبده كنديسنه او كره تيلان معلومات كتله سي ايجنده محقق واقعه لر ، كوزل لافلر واردی . فقط مثبت علمك ومعاصر فلسفه نك بو بويوك مبشرى بونلره « حقيقي علم » نظريه باقيلماسنه مانع اولان ايكي بويوك نقيصه ني آكلا مشدی : بر كره بو معلومات فكرك سربستجه تدقيق واستدلانه دايانمايور ، ماهيتي تحليل ايديله مش بر عقیده استناد ايدیوردی .

ديكر جهندن كافي درجه ده مرتبطو منسجم دكلدی . ذهنك سربستجه تدقيقنه مستند بر علم وفلسفه يولنى آچق ايجين بوتون علملرك معاصر مدنيتنه اك اساسلى عنصرى اولان « سربست » تفكرى ، هر نوع ولايت وسلطه قبول ايتمين ذهن حريتنى اعلان لازمدی . « اصول حقنده نطق » هرشيدن اول بويله بر فكر حريتي بياننامه سيدر . فلسوف واضح وبديهي اولمايان بو تون فكرلرده شبهه

ايدهرك ذهنی سلطه دن قورتارمق اصولی بالذات نفسنده تطبيق ايتمك ايسته دی . بو صورتله سربست تفكره مانع اولان انكللری كندی روحندن قوفاركن بشريتسه بومانلردن خلاص يولنى ده كوسته رییوردی . آنجق واضح وبديهي اولان فكرلری قبول ايله مك ، هر مشكل مسئله ني جزءلرينه آيرمق واك بسپطندن ، اك قولای آكلاشييلان قسمندن حركت ايدهرك آديم آديم ايله رله يه ايله رله يه اك معضل فكرلره چيقيمق ، بو صورتله يالكنز سربست تدقيق واستدلاله مستند منسجم « علم » وجوده كيترمك مفكوره سي او زمان باويه را نه لك توري نك اردوسنده كوكلی عسكر اولان كنچ ده قارتی او درجه هيچانه كيترمشدى كه 1619 سنه سي كچه لر ينك برنده عمرينى يالكنز بو املك تحققة حصر ايلكه عهد ايتدی . واقعا بو غايه چوق معظمدی ، او كا آنجق بر چوق عصرلر عيني وجدی دويان علم آدملرينك مشترك مساعيلره ياقلاشيله بيليردی . فقط ده قارتك روحنى صاران بو آتش علم آدملى ايجين بر مثال اولدی . منفرد رياضى علملرك فوقنده كرك هندسى اشكاله ، كرك عددلره تطبيق اولونا ييله جك نسبتلرى آراشدير مقله باشقا بر تعبيرله كميت وتابعلرك عمومى نظريه سنه يوكسه لرك هندسه تحليليه نك تملى آتمقله كو . سته رديكي طريقك ايلك ثمره سنى بالذات استحصال ايله دی ، فيزيكك مثبت بر علم جالنه كله بيلمه سي ايجين يورونه جك يولى اراشه ايتدی . اون سكز واون دو قوزنجى عصرلرك عالملى هپ ده قارتك

اشارات ايله ديكي طريق اوزرنده يوروديلر . كيميا ، فيزيولوژى مثبت علم حالنه كلدی ، پيسيقولوژى ، سوسيولوژى عيني هدفه وارمق ايسته يورمدنى بشريت ده قارتك صراحة تحليل ايدمه . مديكى سلطه لرى يقدى فرانسز فيلسوفنك آچديني « فكر حريتي » بايراغى معاصر مدنيتك مشترك مقدساتندن اولدى او چ عصرلق تاريخى دولديران انقلابلرده هپ بو بايراغك او كده يوروديكنى كورو يوز ؛ يريوزنده نه قدار فيضلى تحول اولش ايسه هيچ شبهه سز سربستجه تدقيقك ، فكر حريتنك اثيريدر . « اصول حقنده كي نطق » ده بو حريتك استعمال طرزىنى كوستيرير .

ده قارت بو اوافق كتابك ياباجنى انقلابك نه قدار مهم اولديغنى پاك ايني بيليوردي ، ياپديني ايشك غرورينى ده دوييوردي . حتى حق شناسلغه ياقيشميا جق بر مبالغه ايله اسلافندن هيچ برشى او كره نمديكنى اعلان ايله مى بر سجييه ضعيفدى . شو قدار كه ياپديني انقلابك عظمتنى دوشو . نرك فيلسوفى معذور كورمه لى يز . بويوك انقلاب ياپانلر ا كثر يا كندى فكر و حر كترلر نده ماضينك هيچ برايزى اولماديني قناعتنى طاشيرلر . آنجق علمدر كه اونلرك فكر و حر كترلر نده مؤثر اولان عامللرى كوسته رير . بويوك انقلاب وجوده كتي ره نلرك دماغى ا كثر يا كندى تفكرلرى و حر كترلرى اوزرنده بويله بر تحليل ياقمغه مساعد دكلدر .

بو قدار مغرور ، عقیده لر ينك هپسندن شبهه ايدمه جك درجه ده نفسنه قارشى قهرمان

شاعر و طبيب شفائي شعبان افندي

اون ايكنجي عصر ادبيات و عرفانك مشهور سهارندن :

«سبب تأليف كتاب» بحثنده عينا ديركه «... الحاصل اطفال خصوصنده هروجهه اهتمام لازم ايكن احوال پريشانلرينك ، بحسب الطب انتظامنه باعث اولور مستقل بر اثره ظفر بولونماديني اجلدن نامق الحروف فقير ، احوال مذكوره يي فكر ايتديجه و اطفالدن بعضي مرضايي كوردكيه خاطر فيض مائريه لايع اولوردى كه آنلرك حقلرنده شيخ رئيسك [*] وساير كبار اطبانك متفرقا يازدقلى تدبيراتي فيض عظيم الهى ايله جمع و ترتيب ايليوب لسان تركيده بر مجموعه نافعته تحرير ايلهيم . تاكه هر كس احوال عبرت مال اطفاله واقف ، بلكه اكثر ناس استخراج و استعمالنه قادر اولوب مشابه اكبادلري اولان اولادلرينك صحت و سلامت و هروجهه عافيتلرينه موفق اولدقلى اجلدن نفع عام اولوب راحت فزاي خواص و عوام اوله...»

شعبان افندي بومقصدله برچوق تبعا تده بولونوبور ، نو طر آليور ، بو 1107 - 1108 سنه لرينه دوغريديركه بر طرفدن آوسترياليلره ، بر طرفدن روسيه ايله شديد محاربه لرك وقوعنه مصادفدر . مؤلف ديوركه «... لكن علايق روزكار و خلاف كردش كردون ستمكاردن ناشى جمعيت خاطر خلل پذير اولوب على الخصوص سفر حيرت اثر بيج وقوعندن صوكره متواليا محمد اولان سفرلرده بوقير شكسته ضمير دخی رياست طبابت اردوى هايون مناسبتيه بر قاچ سنه متعاقبا محنته مبتلا اولديغ اجلدن قلب ناتوانك جمعيتي بالكليه پريشان اولغله على ماهوالمول سلك تقريره ارتباط و انتظام ميسر اوليوب اول مسوده اولونان اوراق پريشان ، وراي پرده هجرانده قالمغله اوزرينه عناكب نسيان پردهلر چكمشدى .»

نهايت 1109 ده مشهور «عموجه زاده حسين پاشا» صدر اعظم اولدى . اوردوي تنظيم ايتدى . دوشمان آلنه كچن يرلى كيرى آلىق مقصديله باغراد اوستنه يورودى . فقط بعضي دولترك توسطيله مصالحه مكالمه لري باشلادى . مشهور صدر اعظم و شاعر راي محمد پاشا اوزمان رئيس الكتا بدى . بالخاصه اونك سعى و همتيله صلح تأسس ايتدى . شعبان افندي كتابنده ديركه : «نام سعيد وساميلري اولان لفظ مبارك (حسين) قاعده حساب ابجد اوزره عدد لفظ (صلح) مطابق اولديني كى ، عقدينه موفق اولدقلى (صلح) ده (نظام الملك 1112) وصفلى تاريخ دوشو يور » بوندن صوكره عموجه زاده يي مدح و ثنا ايدهرك : «فقير شكسته ضمير دخی فيضياب

[*] «قانون في الطب» صاحب مشهور ابن سينا

بو مقاله مزده حيات و اثرلرندن بحث ايده جكمز شفائي شعبان افندي آنادولولى بر تور كدره . اون برنجي عصر ك اورتالرينه دوغرو «آيش» ده دوغدى ، «وقايح الفضلا» نك افاده سنه نظرأ كنچ ياشنده استانبوله كلرك طب تحصيل ايتدى . 1082 ده دارالسعادة آغاسى اولان يوسف آغايه انتساب ايتديكى ايچون «سراى اطباسى» زمرد سنه كيردى . طاتلى ديلى ، كولر بوزلى بر آدمدى ، ميرزا زاده سالم افنديك آكلاتديغه نظرأ «قبل المعالجه خوش آينده كلات ايله دل خستكانه قوت بيج تحصيل ايدردي» بو حاليله هر كسك و بوميانده «رجال دولت» ك توجه و محبتنى جلب ايدن شعبان افندي چاليشقان بر آدم اولديني ايچون منقارى زاده عبدالله افنديك دلالتيه 1095 ده «ملازم و قرق آچه مدرسه دن معزول» اولدقن صوكره 1099 ده «سادسه سراى غلطه مدرسه سى خارجيله» مدرسلك بلكنه كيردى . وقايح الفضلا ده صيراسيله تفصيل ايديله يكي اوزره مختلف مدرسه لرده درس اوقوتدى و ترفيع ايتدى . 1115 ده ديار بكر قاضيسى اولدى . 1116 سنه سى ربيع الاولنده عزل ايديلهرك «آنقره» يه دوندى . فقط آرتيق اختيار و خاستا ايدى . ذى القعدة آينده اوراده وفات ايتدى :

چشمه مكرمه لوله كوثر خامه

كلستان امله نخل كل ترخامه

فيض بخش اولق ايله كلشن اوراق اوزره

كاه سنبل بيتورر ، كه كل احمر خامه

همدم خضر نبى در اوى آب حيات

شيمدى هر دم ظلماته كذر ايلر خامه

نقش خال و خطنى كرچه يازار دلدارك

شيوه جلوه سى ياننده مكدر خامه [*]

باخصوص اوله شفائي كى دمساز ثنا

كور بو واديه نه خوش جلوه ل ايله ر خامه

كى غزالر يازان شعبان افندي بالخاصه طبعه دائر و زمانى ايچون بك قيمتدار اثرلر براقشدر . بو اثرلردن اك كوچوكنى بيله يازمق ايچون اوتوز قرق كتابه مراجعت ايتمش ، بالخاصه هانكى طبيبك مدعاسنى قيد ايدى يورسه صاحبك اسمنى يازمقده اعتنا كوستر . مشدر . اثرلرينك مهملرندن برى دوغومه و جوجوق خاستالقرينه دائر قلمه آلديني «تدبير المولود» در .

[*] اون برنجي عصر ك اك ظريف و مكمل شاعرلرندن

شيخ الاسلام جهاني افنديك عيني مناده :

كوزل تصوير ايدرسك خال و خط دلبرى اما

فسون و فتنه يه كلكده اى جهزاد نيلرسك

بيتي البته داهه كوزلد .

اولان بومتفكر نه غريبيدركه اجتماعى مؤسسه لره ، سلطه لر قارشيسنده چوق قورقاقدى . غاليه نك منظومه شمسيه حقنده كى فكرينه طرفدار اولديني حالده كليسانك بو بويوك كاشفى تعقيب ايتديكى خبر آلينجه قناعتنى يازامادى ، مالك ميخانيكى تكوتنى ايضاح ايدجك اولان اثرينى قورقوسندن اورتايه چيقارمادى . «كيزلى ياشامق اك بويوك بختيار لقدر» ديهرك اجتماعى مؤسسه لر قارشيسنده لاقيد قالمق دستور اتخا ايتدى . . فقط «اصول حقنده نطق» اويله بر اثر دى كه بويله دوشونمه ين بر متفكر ك دماغنه مؤثر اولونجه ده قارتك طوقونمق ايسته مديكى سلطه لر محقق تحليله اوغراردى . نته كيم اويله اولدى ، «اصول حقنده نطق» ك تاثيرى آلتنده قالان اون سكزنجى عصر عالم و فيلسوفلرى بلا پروا دين ، حكومت مفهوم لرينى اونك اصوليله تحليل ايله ديلر . اجتماعى انقلابلرك بر عامل ده بو نوع تفيدلر اولمشدر . معنوى ولايتلردن قورتارمغه معطوف اولان تورك انقلابى ده دنيا يي صاران بويله بر حركتك ذيليدر . «اصول حقنده نطق» ي بو حركتى حاضر لايان اثرلردن برى اولماسى اعتباريله مطالعه ايتديك كز زمان اونك اهميتنى آكلابيلير سكز .

بوندن اوچ درت آي اول «نووه ل ليتهره» ده انتشار ايله ين بر مقاله ده ده قارتك بو اثرينى لهجه يه ترجمه ايله ين ذاتك كتابك صايتشنى تأمين ايچين ناصيل بر حيله يه مراجعت ايله ديكنى اوقومشدم . مترجم كتابك كافى درجه ده صايتلاميا جغنى دوشونهر ك اوزرينه آنجق «رشيد اولانلر اوقويابيلير» اخطاري يازمش . . بويازى يي كوره نلرا ونى سوق طبيعيلرى تحريك ايدن بر حكايه ظن ايتمش ، بو نوع كتابلره دوشكون اولانلر ده قارتك اثرندن خيلى صايتن آلمش . . نجه بو اثرى ديكر بر معناده رشيد اولانلر يعنى بو كتابك جهانشمول قيمتنى ، نرم دوشونجه مز ، حتى انقلابمز اوزرينه اولان بالواسطه تاثيرينى قاورايا جق درجه ده يوكسه نلر اوقوماليدرلر . بويله بر فكر تربيه سى كورمش بولونانلر بو شاه اثرى اوقومقن هر زمان بويوك ذوق آلرلر .

محمد امين